

Słowo wstępne

W kolejnym tomie serii wydawniczej „Folia Historica” prezentujemy zbiór 10 artykułów, które są rezultatem studiów młodych badaczy z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Dwoje spośród nich legitymuje się już stopniem doktora. Czworo pracuje nad przygotowaniem swoich rozpraw doktorskich, a trójka najmłodszych finalizuje prace magisterskie. Wszyscy przedstawiają wyniki swoich najnowszych badań i poszukiwań źródłowych. Pięć spośród przygotowanych przez nich tekstów poświęconych zostało dziejom powszechnym, jeden podejmuje problematykę styku między historią Polski a historią powszechną, a trzy są pracami z zakresu dziejów ojczystych. Autorzy poszczególnych opracowań poruszają się w przestrzeni czasowej od starożytności do czasów nam współczesnych. Należy przy tym podkreślić, że podejmują oni z reguły zagadnienia nieznanne, dotychczas słabo zbadane i niemające większego odzwierciedlenia w historiografii polskiej. Można więc śmiało wyrazić nadzieję, że przynajmniej część tych studiów stanowi zapowiedź przygotowania w przyszłości szerszych opracowań monograficznych.

Całość prezentowanego tomu ma układ chronologiczny. Najodleglejszych czasowo problemów dotyczy ciekawy artykuł **Marcina Pietrzaka**, który zajął się przedstawieniem ostatnich dni życia Sokratesa. Wnioskując na podstawie tego, że śmierć wielkiego ateńskiego filozofa nastąpiła na przełomie miesięcy Mounuchiōn i Thargēliōn, uznał on, że było to wydarzenie wpisujące się w schemat sakralnego kalendarza Aten jako widowisko dopełniające rytualny cykl ofiarniczy związany z upamiętnieniem kreteńskiej wyprawy Tezeusza i obchodzonego bezpośrednio po nim święta Thargeliów. Autor uważa, że Sokrates umarł jako ofiara złożona Artemidzie – Wielkiej Matce, realizując jednocześnie mit bohaterski. Jego zdaniem kontekst mityczno-psychologiczny pozwala nadać nową interpretację dyskusjom, które zapisał Platon w dialogach powiązanych ze śmiercią Sokratesa. Przede wszystkim w nowym świetle stawiają one Sokratejską majeutykę, jako służbę Artemidzie, a także rozważania o nieśmiertelności duszy.

Artykuł **Marii Muchy** wprowadza nas w zagadnienia dotyczące polsko-moskiewskich stosunków dyplomatycznych w początkach panowania Władysława IV Wazy, czyli w latach 1632–1635. Autorka prześledziła działania dyplomacji polskiej i moskiewskiej w czasie trwania wojny smoleńskiej i tuż po jej zakończeniu. Szczególnie ważny wątek narracji Autorki stanowi opis poselstw wysyłanych przez obie strony konfliktu w celu ratyfikacji pokoju polanowskiego.

Kamil Szadkowski z kolei przygotował tekst poświęcony aktywności architektonicznej Napoleona Bonapartego. Autor dokonał analizy zmian, jakie zaszły w zabudowie Paryża w czasach konsulatu i cesarstwa. W artykule sporo miejsca poświęcono zarówno budowlom wzniesionym przez Napoleona, jak i mieszkańcom Paryża, żyjącym w tym mieście na przełomie XVIII i XIX stulecia. Na zakończenie swoich rozważań Autor przedstawił dwa ważne miejsca związane nierozdzielnie z imieniem cesarza Francuzów: Château de Malmaison oraz Pałac Inwalidów w Paryżu.

Przemysław Solga poświęcił swój artykuł przedstawieniu stosunku Napoleona Bonapartego do religii i Kościoła. Głównym przedmiotem dociekań Autora była sytuacja Kościoła katolickiego we Francji napoleońskiej oraz jego relacje z państwem. Osobny element jego analiz stanowi problem religijności cesarza Francuzów.

Artykuł **Aleksandry Staniszewskiej** przynosi z kolei szereg informacji o stosunku ziemian polskich do instytucji małżeństwa. Zdaniem Autorki zmiany dokonujące się w różnych dziedzinach życia w XIX stuleciu wpłynęły w istotny sposób na postrzeganie instytucji małżeństwa, a także roli kobiety i mężczyzny w związku. Zauważa ona również, że panujące ówczesnie normy i konwenanse dość istotnie ograniczały decyzyjność młodych. Niemniej jednak przejawy zmiany podejścia ziemian do instytucji małżeństwa można zaobserwować na kartach różnego rodzaju poradników, jak również dokumentów prywatnych.

Anna Jakimowicz jest autorką artykułu poświęconego obchodom rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja w Lublinie na początku XX w. Z przeprowadzonych przez nią badań wynika, że na terenie Królestwa Polskiego wszelkie działania ludności polskiej o charakterze patriotycznym, takie jak m.in. różnego rodzaju obchody rocznicowe, były zakazane. Znaczące przeobrażenia w tej kwestii nastąpiły dopiero wraz z ewakuacją Rosjan z Lublina latem 1915 r. Władze okupacyjne wprowadziły bowiem wówczas wiele swobód w sferze kulturalnej i oświatowej, zezwalając m.in. na organizowanie publicznych obchodów o charakterze narodowym. W Lublinie, będącym stolicą okupacji austro-węgierskiej, odbyło się szereg uroczystości, których charakter ewoluował wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami politycznymi.

Dominik Ławski przygotował natomiast tekst poświęcony omówieniu postawy dyplomacji brytyjskiej wobec kwestii przyszłości miasta Fiume (Rijeki) podczas obrad Rady Najwyższej Konferencji Pokojowej w Paryżu, na której zapadały najważniejsze decyzje dotyczące losów powojennej Europy. W artykule analizie poddano zachowanie premiera Lloyd'a George'a wobec tzw. kwestii adriatyckiej oraz sporu włosko-amerykańskiego. Przedstawiono także stanowisko dyplomacji brytyjskiej wobec wydarzeń rozgrywających się w Fiume w 1919 r.

Artykuł **Jędrzeja Bończaka** poświęcony został postaci Wacława Alfreda Zbyszewskiego (1903–1985), który rozpoczynając karierę literacką w roku 1923, był swego czasu jednym z najmłodszych publicystów w II Rzeczypospolitej. W czasie II wojny światowej znalazł się on na emigracji w Londynie. Po wojnie przebywał w Niemczech, a pod koniec życia w Paryżu. Zbyszewski był współpracownikiem „Dziennika Polskiego”, tygodnika „Wiadomości”, miesięcznika „Kultura” oraz Sekcji Polskiej Radia Wolna Europa. Był też w swoim czasie jednym najpopularniejszych dziennikarzy polskich na emigracji. W swoim tekście Autor próbuje udzielić odpowiedzi na pytanie, jak wieloletnią aktywność dziennikarską Zbyszewskiego oceniali przebywający na emigracji ludzie kultury oraz współpracujący z nim koledzy. Warto zwrócić w tym miejscu uwagę na fakt, że wśród ludzi, którzy w ten czy inny sposób odnieśli się w swoich wspomnieniach do działalności i osoby Wacława Alfreda Zbyszewskiego byli m.in. Stefania Kossowska, Maria Danilewiczowa oraz Jerzy Giedroyc.

W opracowaniu autorstwa **Julii Panicz** zaprezentowano dzieje nieużywanych już obiektów sportowych związanych ze sportami zimowymi na terenie Karpacza, Szklarskiej Poręby i Lubawki. Przedmiotem badań Autorki były skocznie narciarskie oraz tory bobslejowo-saneczkowe. Przeprowadziła ona również badania terenowe oraz inwentaryzację interesujących ją obiektów, co umożliwiło w rezultacie dokonanie oceny stanu i stopnia ich zachowania.

Aleksandra Bartosiewicz jest z kolei autorką zamykającego tom tekstu poświęconego Szatanowi. W jej artykule podjęta została próba odpowiedzi na pytanie, kim jest Szatan i dlaczego bywa często utożsamiany z Lucyferem? Badaczka prześledziła jego losy spisane na kartach Pisma Świętego oraz literatury apokryficznej, by na koniec porównać Szatana z tytułowym bohaterem popularnego w ostatnich latach serialu *Lucyfer*. Dzięki temu mogła udzielić odpowiedzi na kolejne ważne pytanie badawcze – w jakim stopniu serialowy bohater, uosobienie zakorzenionych w popkulturze powszechnych wyobrażeń na temat postaci Szatana, przypomina swój biblijny pierwowzór.

Jako redaktor tomu pozwalam sobie wyrazić przekonanie, że wszyscy zainteresowani historią znajdą tu dla siebie oryginalne i ciekawe materiały. Niech więc ta, skrótowa z konieczności prezentacja wielowątkowej i różnorodnej zawartości tomu stanie się skuteczną zachętą do przestudiowania go w całości.

Zbigniew Anusik

Uniwersytet Łódzki / University of Lodz

 <https://orcid.org/0000-0002-5483-4970>

Notka o autorze:

Prof. dr hab. Zbigniew Anusik – kierownik Katedry Historii Nowożytnej w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego, członek Komitetu Nauk Historycznych PAN.

Zainteresowania badawcze: historia Polski i powszechna XVI–XVIII w., historia Szwecji XVI–XVIII w., stosunki polsko-szwedzkie w XVII–XVIII w., historia dyplomacji europejskiej w XVIII w., dzieje Wielkiej Rewolucji Francuskiej (1789–1799), elity dawnej Rzeczypospolitej, struktura własności ziemskiej w Rzeczypospolitej XVII w., genealogia polskich rodzin szlacheckich w XVI–XVIII w.

zbigniew.anusik@uni.lodz.pl